

POSTANOWIENIE

Dnia 18 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Oktawian Nawrot (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Przesławski

SSN Aleksander Stępkowski

w sprawie ze skargi J. F. i A. F.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn. I WSNc 5/21 oraz przed Sądem Okręgowym w Krakowie w sprawie o sygn. I Nc 404/15,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 18 stycznia 2023 r.,

**stwierdza swoją niewłaściwość funkcjonalną i przekazuje
skargę do rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie.**

UZASADNIENIE

Dnia 25 lipca 2022 r. (data prezentaty Sądu Okręgowego w Krakowie), J. F. i A. F., wniesli do Sądu Apelacyjnego w Krakowie skargę na naruszenie prawa do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki w sprawie o sygn. I Nc 404/15, I WSNc 5/21, toczącej się przed Sądem Okręgowym w Krakowie.

Skarżący wniesli o:

1. stwierdzenie przewlekłości postępowania Sądu Okręgowego w Krakowie w sprawie o sygn. I Nc 404/15, I WSNc 5/21;
2. zalecenie dokonania czynności przekazania Sądowi Najwyższemu skargi nadzwyczajnej Rzecznika Praw Obywatelskich z 1 kwietnia 2021 r.

(I WSNc 5/21) wraz z aktami sprawy (I Nc 404/15), w terminie nie dłuższym niż 7 dni od daty rozpatrzenia skargi.

W uzasadnieniu skargi wskazano, że 1 kwietnia 2021 r. Rzecznik Praw Obywatelskich przedłożył skargę nadzwyczajną od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym w sprawie o sygn. I Nc 404/15. Postępowanie zarejestrowano pod sygn. I WSNc 5/21. Zarządzeniem z 13 kwietnia 2021 r. doręczono stronom odpisy skargi jednocześnie wzywając je do złożenia odpowiedzi. Dnia 7 maja 2021 r. skarżący złożyli pismo, zawierające wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, wstrzymanie rozpoznania sprawy celem umożliwienia przygotowania odpowiedzi przez ustanowionego pełnomocnika oraz wyznaczenie dodatkowego terminu na ustosunkowanie się do skargi. Dnia 10 maja 2021 r. ustanowiony został pełnomocnik z urzędu. W dniu 6 lipca 2021 r. do sądu wpłynęła odpowiedź na skargę, złożona przez pełnomocnika pozwanych, w której zawarto wniosek o zabezpieczenie. Wniosek ten został oddalony postanowieniem z 16 lipca 2021 r., zaś wniesione na powyższe zażalenie pozwanych zostało odrzucone postanowieniem z 26 listopada 2021 r. Skarżący jednocześnie podkreślili, że odpis postanowienia został wysłany na adres r.pr. M. C., który nie reprezentował wówczas pozwanych. Uchybienie to – jak wskazali skarżący – konwalidowano 1 marca 2022 r. Pomimo tego Sąd Okręgowy nie przekazał akt sprawy o sygn. I Nc 404/15 (I WSNc 5/12) Sądowi Najwyższemu.

Skarżący podkreślili, iż od przedłożenia skargi nadzwyczajnej przez Rzecznika Praw Obywatelskich, do chwili wniesienia przez nich skargi na przewlekłość postępowania upłynęło niespełna 16 miesięcy.

Pismem z 19 września 2022 r. (data prezentaty Sądu Apelacyjnego w Krakowie), Prezes Sądu Okręgowego w Krakowie zgłosił udział w sprawie i wniósł o oddalenie skargi. W uzasadnieniu swojego stanowiska Prezes Sądu Okręgowego w Krakowie argumentował, że w sprawie nie doszło do przewlekłości postępowania bowiem jej czas wynikał z konieczności podjęcia decyzji procesowych będących konsekwencją wniosków skarżących. Dodatkowo podkreślił, że akta sprawy zostały przekazane do Sądu Najwyższego 28 marca 2022 r., a ich zwrot 16 maja 2022 r. miał na celu jedynie sporządzenie uzasadnienia nakazu zapłaty.

Postanowieniem z 24 października 2022 r., I S 71/22, Sąd Apelacyjny w Krakowie stwierdził swoją niewłaściwość funkcjonalną i przekazał skargę do rozpoznania Sądowi Najwyższemu. W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny podkreślił, że w przypadku, gdy skarga dotyczy postępowania przed sądem apelacyjnym lub Sądem Najwyższym, właściwy do jej rozpoznania jest Sąd Najwyższy. W przedmiotowym postępowaniu skardze nadzwyczajnej Rzecznika Praw Obywatelskich nadano bieg, zaś Sąd Okręgowy w Krakowie przedstawił ją wraz z aktami Sądowi Najwyższemu. Okoliczność, iż akta zostały zwrócone w trybie art. 92 ustawy o Sądzie Najwyższym Sądowi Okręgowemu w Krakowie w celu sporządzenia uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia, nie zmienia w opinii Sądu Apelacyjnego w Krakowie faktu, iż Sąd Najwyższy pozostaje dysponentem sprawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2018, poz. 75; dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość”) strona, której prawo do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki zostało naruszone na skutek działania lub bezczynności sądu, może wnieść skargę na naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych, sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Wskazanie *expressis verbis* przez ustawodawcę okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, a zatem odnoszących się do jej istoty, może rodzić wątpliwości, czy zakresem postępowania są objęte sprawy, których przedmiotem jest kontrola prawomocnych orzeczeń, mające do tego nadzwyczajny charakter, w szczególności skargi nadzwyczajne. O ile przedmiotem wypowiedzi zarówno Sądu Najwyższego, jak i doktryny, uznających powyższą możliwość były inne

nadzwyczajne środki zaskarżenia, tak w odniesieniu do skargi nadzwyczajnej brak dotąd takiego stanowiska.

Zdaniem Sądu Najwyższego orzekającego w niniejszym składzie, zważywszy na:

1. konstytucyjne prawo do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP);
2. na cel ustawy o skardze na przewlekłość, którym było zapewnienie na poziomie krajowym środków prawnych umożliwiających realizację przewidzianego w art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z 4 listopada 1950 r. (Dz.U. 1992, nr 85, poz. 427; dalej: „EKPCz”) prawa do rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie;
3. orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: „ETPCz”) zgodnie z którym art. 6 ust. 1 EKPCz „nie zobowiązuje państw do tworzenia sądów apelacyjnych lub kasacyjnych. Tym niemniej, państwo które ustanawia takie sądy jest zobligowane do zapewnienia, by osoby podlegające prawu miały zapewnione fundamentalne gwarancje zawarte w art. 6. Podczas, gdy sposób, w jaki ma być stosowany art. 6 w odniesieniu do sądów apelacyjnych lub kasacyjnych, zależy od specyficznych właściwości przedmiotowego postępowania, nie może być wątpliwości, że postępowanie apelacyjne lub kasacyjne wchodzi w zakres art. 6” (zob. wyrok ETPCz z 26 października 2000 r. w sprawie *Kudła przeciwko Polsce*, skarga nr 30210/96, par. 122);
4. zawarty w art. 3 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania katalog postępowań, w których skarga może być wniesiona obejmujący m.in. postępowanie cywilne, karne, egzekucyjne oraz inne postępowanie dotyczące wykonania orzeczenia sądowego;
5. art. 4 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość, zgodnie z którym przewlekłość postępowania może wystąpić przed Sądem Najwyższym;
6. orzecznictwo Sądu Najwyższego dotyczące przewlekłości postępowania w sprawach, których przedmiotem jest nadzwyczajna kontrola prawomocnych orzeczeń (z wielu zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 grudnia 2006 r., KSP 10/06);

7. art. 95 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz.U. 2021, poz. 1904; dalej również: „u.SN”), zgodnie z którym w zakresie nieuregulowanym przepisami ustawy do skargi nadzwyczajnej, w tym postępowania w sprawie tej skargi, stosuje się w zakresie spraw cywilnych przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego dotyczące skargi kasacyjnej, z wyłączeniem art. 398⁴ § 2 oraz art. 398⁹, zaś w zakresie spraw karnych – przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego dotyczące kasacji;

uznać należy, że postępowanie w sprawie skargi nadzwyczajnej może być objęte skargą na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, wniesienie skargi jest dopuszczalne w toku postępowania w sprawie, którego skarga dotyczy. Nie ulega wątpliwości, że postępowanie w sprawie skargi nadzwyczajnej rozpoczyna się z chwilą wniesienia pisma (skargi) wszczynającego postępowanie do sądu powszechnego przez uprawniony, wskazany w ustawie o Sądzie Najwyższym podmiot.

Powyższa okoliczność, czyli wniesienie pisma do sądu powszechnego powoduje, że postępowanie w sprawie skargi nadzwyczajnej dzieli się, analogicznie jak w przypadku postępowania kasacyjnego, na dwa etapy obejmujące stosownie: (1) postępowanie przed sądem powszechnym, który podejmuje czynności mające na celu nadanie biegu wniesionej skardze oraz (2) postępowanie przed Sądem Najwyższym rozpoczynające się wraz z przedstawieniem Sądowi Najwyższemu akt sprawy ze skargi nadzwyczajnej. Naturalnie uwaga ta nie zmienia faktu, że postępowanie w sprawie skargi nadzwyczajnej stanowi całość, a zatem skarga na przewlekłość postępowania w sprawie skargi nadzwyczajnej może zostać wniesiona w całym toku postępowania, czyli do momentu jego zakończenia. Nie oznacza to jednakże, że Sąd Najwyższy jest odpowiedzialny za czynności podejmowane przez sąd powszechny przed przekazaniem sprawy ze skargi nadzwyczajnej wraz z aktami do Sądu Najwyższego. Zastosowanie w tym względzie znajduje bowiem analogia do postępowania kasacyjnego, w którym wyróżnia się etap postępowania „przedkasacyjnego” (zob. J. Matras,

Glosa do postanowienia SN z dnia 21 grudnia 2006 r., KSP 10/06, OSP 2007, nr 11, poz. 129).

Stosownie do art. 5 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość skargę składa się do sądu przed którym toczy się postępowanie, zaś zgodnie z art. 7 ustawy o skardze na przewlekłość sąd ten przedstawia ją niezwłocznie sądowi właściwemu wraz z aktami sprawy, w której toczy się postępowanie. Zatem, jeśli w postępowaniu w sprawie skargi nadzwyczajnej sąd powszechny przedstawił ją Sądowi Najwyższemu wraz z aktami sprawy, właściwym do rozpoznania skargi na przewlekłość jest, zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość, Sąd Najwyższy. Jeśli zaś skarga dotyczy czynności prowadzonych przez sąd powszechny, mających na celu nadanie sprawie odpowiedniego biegu, właściwym do rozpoznania skargi na przewlekłość postępowania jest sąd przełożony nad nim. Należy bowiem odróżnić termin do złożenia skargi na przewlekłość postępowania, który uwarukowany jest „tokiem postępowania”, od właściwego do jej rozpoznania sądu. Zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 4 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość, właściwość sądu do rozpoznania skargi na przewlekłość wyznacza ten sąd, przed którym toczy się postępowanie, sądem właściwym jest zaś sąd nad nim przełożony, z wyjątkami wskazanymi w art. 4 ust. 2 i 3 ustawy o skardze na przewlekłość. W konsekwencji sądem właściwym do rozpoznania skargi na przewlekłość postępowania w sprawie skargi nadzwyczajnej, na etapie przed przedstawieniem jej Sądowi Najwyższemu, jeśli dotyczy postępowania prowadzonego przed sądem okręgowym, jest sąd apelacyjny.

W rozpatrywanej sprawie nie ulega wątpliwości, że skarga dotyczy czynności podejmowanych przez Sąd Okręgowy w Krakowie przed przekazaniem skargi nadzwyczajnej wraz z aktami sprawy Sądowi Najwyższemu. Stosownie do art. 4 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość właściwy do jej rozpoznania jest więc Sąd Apelacyjny w Krakowie.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 200 § 1⁴ k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 8 ust. 2 oraz art. 4 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość, orzekł jak sentencji postanowienia.

